

Herdabrevet från biskoparna i de nordiska länderna om att helga söndagen (1:a del)

Inledning

Sine dominico non possumus! Utan Herrens gåva, utan Herrens dag kan vi ' inte leva. Så svarade kristna från Abitene i våra dagars Tunisien år 304. De hade ertappats med att åra eukaristin en söndag, vilket var förbjudet, och ställts inför rätta (ur en predikan av påven Benedikt XVI den 9 september 2007 i Stefansdomen i Wien). Att helga söndagen är ett viktigt kännetecken för det kristna livet. Alltsedan urkyrkans dagar är söndagen den dag i veckan då de kristna samlas för att fira eukaristin, avhåller sig från tungt arbete och ägnar sig åt vila och lugn.

Behovet av att vila

Efter hårt fysiskt eller andligt arbete behöver människan vila. Arbete och vila avlöser varandra. Kortare arbetstid och tekniska hjälpmedel har i dag på många sätt gjort arbetslivet enklare och utvidgat utrymmet för fritiden under veckan. Mer fritid och modern teknik gör emellertid ibland människan rastlös. I och med att arbetsvillkoren underlättas tilltar också pressen att producera, allt mer och allt bättre. Söndagen skall vara en dag för fysisk och själslig avkoppling, en dag då man tar ledigt från yrkesarbetet, men också en dag då man ägnar sig åt familjen, tar sig tid för att odla relationerna till sina vänner, bär omsorg om sjuka och ensamma och ger utrymme för kulturell och andlig odling. Men i dag riskerar söndagen att bli likadan som alla andra dagar i veckan. Arbetet tar i allt högre grad söndagen i anspråk, inte minst i service-yrkena. Som konsumenter är vi frestade att utnyttja olika onödiga anbud som ställs till vårt förfogande, till exempel att affärerna hållet öppet på söndagar, och att på detta sätt låta söndagens sakrala karaktär vittra bort.

Söndagens sakrala karaktär

Men söndagens sakrala karaktär bör vara en hjärteangelägenhet för just oss katolska kristna, eftersom väsentliga element i vår kristna tro hänger nära samman med denna. Av den judiska sabbaten har det blivit den kristna söndagen, den dag då Kristus uppstod från de döda och sände oss den Helige Ande. På söndagen erinrar vi oss dessa mysterier som gett oss frälsning och firar dem.

Söndagen, uppståndelsens dag

Gud har visat oss sin kärlek genom att hans Son blev människa. Jesus har i sitt jordiska liv gjort denna kärlek intill döden till det liv vi skall leva i hans efterföljd. I sin person har han låtit Gud komma oss nära och i sin lydnad ända till döden på korset visat oss Guds sanning. I saligprisningarna (Matt 5:3-12) har han lovat de svaga och rent mänskligt sett misslyckade en framtid. Han har krävt att vi skall befrias ur den djävulska trollkrets som håller oss som fångar genom att det inte längre skall heta »öga för öga, tand för tand« (jfr Matt 5:38-42), och till slut har han uppmanat oss till radikal kärlek till nästan och till att följa honom (jfr Mark 8:34-38). »Men om inte Kristus har uppstått, ja då är vår förkunnelse tom, och tom är också er tro« (1 Kor 15:14).

Med dessa ord säger den helige Paulus att utan Herrens uppståndelse förfelar allt vad vi gör i Kristi namnsitt mål, och att allt troslov då är meningslöst. Samtidigt är Kristi uppståndelse tecknet på hans herravälde också över vårt liv.

Söndagen, eukaristins dag

Korset och uppståndelsen är uppenbarelsen av Jesu gudom och hans gränslösa kärlek till oss. Denna enastående händelse som inte kan upprepas blir närvarande för oss när vi firar eukaristin. I detta sakrament möter vi den levande Kristus, som har uppstått på söndagen, den första dagen i veckan. När vi deltar i söndagens eukaristi tar Kristus med oss in i sin frälsargärning. De kristna i Abitene kunde inte leva utan söndagen och därmed söndagens eukaristi. Ser vi också söndagens eukaristi som en stor gåva och vår tros fest? Tyvärr inser inte alla eukaristins och därmed söndagens betydelse. Det är i och för sig ingenting nytt. Redan på ett tidigt stadium har därför Kyrkan formulerat denna inbjudan som ett bud: »På söndagar och påbjudna helgdagar är de troende förpliktade att delta i mässan« (CIC can. 1247). Hur kan en inbjudan bli till ett bud? Hur kan vår tro överhuvudtaget vara något levande och spontant när den måste styras av bud? Eftersom tron är en Guds gåva och ett tecken på hans kärlek måste vår tro vara ett fritt svar på denna kärlek. Genom att använda sig av budets språk vill Kyrkan få oss att lägga märke till att det här rör sig om något viktigt och vitalt. Vårt »ja« till tro på Gud utspelar sig i vårt hjärta. Här talar Gud till oss och låter oss känna sin närhet. Men Gud talar inte bara till oss i våra hjärtan utan möter oss framför allt i sitt ord och ger oss sina gåvor genom sakramenten. Guds ord kan visserligen läsas privat men behöver också högtidlig förkunnelse och officiell utläggning genom Kyrkan, något som sker i ordets liturgi då man firar eukaristin. Sakramenten, först och främst eukaristin, är tecken som gör den kyrkliga gemenskapen tydlig och bygger upp den. Kristi närvaro och självtutgivelse i eukaristin är nödvändig för att stärka vårt andliga liv, så att vi inte kan ge avkall på dessa kärlekens tecken. Därför måste vi också komma dit där Kristus på detta sätt gör sig tillgänglig och nåbar: då eukaristin firas, framför allt på söndagen, när hela församlingen har samlats.

Söndagen, Kyrkans dag

Att som enskild människa få lyssna till Guds ord i mässan och att få ta emot Kristi kropp och blod är en stor personlig gåva. Men som troende människor står vi inte och får vi inte stå ensamma: Vi har blivit troende genom Kyrkan och blivit inlemmade i en gemenskap. Om vi bekänner att vi hör till Kyrkan måste vi hålla oss till gemenskapen genom att vi kommer dit där gemenskapen blir särskilt synlig och konkret, nämligen till söndagens firande av eukaristin.

Som kristna och i våra länder särskilt som katolska kristna är vi ofta ensamma. Därför måste vi hämta kraft för vår tro genom att vara tillsammans med våra bröder och systrar, liksom vi kan ge dem mod genom att vi deltar i mässan. Att inte vara ensam med sin tro är mycket viktigt för unga människor.

Utmaningar för deltagandet i söndagens gudstjänst

Hur nödvändigt deltagandet i söndagsmässan än är står det i våra länder inför stora utmaningar. Stora avstånd, brist på transportmöjligheter, prästbrist och mycket stora krav – ända till bristningsgränsen – på våra präster att erbjuda möjlighet till att varje söndag fira eukaristin på samtliga platser där man håller gudstjänst, olika familjeförhållanden, till exempel konfessionellt blandade äktenskap och bristfällig religiös praxis när det gäller föräldrar till katolska barn gör ett deltagande i söndagsmässan till något svårt. Det är för många inte längre aktuellt. Det finns skäl, till exempel oundgängligt nödvändigt arbete, sjukdom eller ålder som kan betraktas som legitim ursäkt för att inte uppfylla söndagsplikten. Men önskan att delta i söndagens mässa och söka Guds närhet borde ändå alltid finnas. Om denna önskan inte kan uppfyllas av de skäl som omnämnts måste man söka efter andra möjligheter. Om ingen söndagsmässa firas i den egna församlingen skall man om man kan åka till en grannförsamling eller delta i en ordets gudstjänst. Särskilt för gamla och sjuka kan en mässa som sänds i TV eller radio vara en meningsfull ersättning. Om det inte är möjligt att delta i söndagens eukaristi bör man hålla en andakt hemma med hjälp av Bibeln eller en mässbok för att på detta sätt vara andligen förenad med den församling som firar eukaristin.

Avslutning

Att helga söndagen är en oundgänglig del av vår katolska identitet. Därför måste var och en göra sitt bästa för att låta denna dags sakrala karaktär tydligt träda fram genom att avhålla sig från onödigt arbete, men först och främst genom att söka Gud i den heliga eukaristin, och när det inte är möjligt att delta i detta firande genom andra tecken på att man vänder sig till Gud. Som katoliker behöver vi söndagen för att ge näring åt vår tro och därmed kunna avlägga vittnesbörd. Med vårt försvar av söndagen som vilo- och festdag ger vi inte bara vårt bidrag till livet inom Kyrkan. Genom att helga söndagen visar vi också våra medmänniskor hur den fritid vi är i behov av på ett meningsfullt sätt kan utformas och användas som en tid för fysisk och andlig vila.

Tron på den uppståndne Herren är den grundpelare vi har för vår tillvaro som kristna människor. Söndagen och firandet av eukaristin på denna dag utvecklar och fördjupar denna tro inom ramen för den liturgiska gemenskapen där vi på ett särskilt sätt får erfara oss själva som Kyrka. Därför uppmanar vi alla våra troende att åter fira söndagen som en tid av nåd och räddning (jfr 2 Kor 6:2) och betrakta dess helgande som en bekräftelse av tron och en sporre till att göra en starkare insats för att sprida det glada budskapet i vår värld. Med vår hälsning och vår välsignelse

Era biskopar i de skandinaviska länderna